

REWOLUCJA NA RYNKU INSTYTUCJI POŻYCZKOWYCH

Od miesiąca trwają prace nad projektem ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu przeciwdziałaniu lichwie, zwanej „ustawą antylichwiarską”. Przyjęcie ustawy będzie wiązało się z licznymi zmianami w zakresie działalności instytucji pożyczkowych, które już wkrótce będą musiały dostosować się do nowych wymagań wynikających ze zmiany m.in. ustawy o kredycie konsumenckim, kodeksu cywilnego i kodeksu karnego.

OBJĘCIE INSTYTUCJI POŻYCZKOWYCH NADZOREM

Największą zmianą o charakterze systemowym jest propozycja **objęcia instytucji pożyczkowych nadzorem Komisji Nadzoru Finansowego**. Obowiązujące od lipca 2017 r. przepisy ustawy o kredycie konsumenckim wprowadziły co prawda dodatkowe wymagania dla przedsiębiorców udzielających pożyczek pieniężnych, jednak dotychczas KNF nie sprawował nadzoru nad tymi podmiotami. Oznaczało to w szczególności brak uprawnień KNF do kontrolowania ich działalności w zakresie zgodności z prawem czy żądania od nich udzielenia informacji i wyjaśnień. Projekt ustawy wprowadza natomiast szereg postanowień, które pozwolą **KNF żądać informacji i wyjaśnień oraz kontrolować działalność instytucji pożyczkowych w zakresie zgodności z prawem**.

W ramach nadzoru KNF będzie mogła **wydawać instytucji pożyczkowej zalecenia**, jak również żądać od niej informacji na temat sposobu wykonywania obowiązków. W razie stwierdzenia naruszenia przepisów ustawy KNF będzie mogła **nałożyć karę finansową** zarówno na dany podmiot, jak i na członka zarządu bezpośrednio odpowiedzialnego za stwierdzone nieprawidłowości do wysokości, odpowiednio **15 milionów złotych oraz 150 000 złotych**. Obok nałożenia kary finansowej, KNF będzie miała możliwość wykreślenia danego podmiotu z rejestru instytucji pożyczkowych, tym samym uniemożliwiając mu dalsze udzielanie pożyczek pieniężnych konsumentom. Instytucje pożyczkowe zostaną także objęte obowiązkami sprawozdawczymi.

Koszty nadzoru poniosą nadzorowani. Instytucje pożyczkowe będą zobowiązane do corocznej zapłaty kwoty nieprzekraczającej 0,5% sumy przychodów z działalności kredytowej, jednakże w wysokości nie niższej niż 5 tysięcy euro.

KONIECZNOŚĆ DOKONANIA PRZEKSZTAŁCENIA PRZEZ 90% INSTYTUCJI POŻYCZKOWYCH

Proponowane zmianami do ustawy o kredycie konsumenckim **eliminują możliwość działania jako instytucja pożyczkowa w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością**. Projekt przewiduje, że instytucje pożyczkowe będą mogły **działać tylko w formie spółki akcyjnej**, a ich minimalny kapitał zakładowy będzie musiał wynosić milion złotych. Dla tych instytucji pożyczkowych, których kapitał zakładowy nie przekracza obecnego minimum ustawowego, oznacza to konieczność podwyższenia kapitału pięciokrotnie. **Wymóg przekształcenia w spółkę akcyjną obejmie natomiast ponad 90% instytucji pożyczkowych działających na rynku.**

Zgodnie z projektem, firmy wpisane do rejestru instytucji pożyczkowych będą musiały **dostosować się do nowych wymogów w powyższym zakresie w terminie do 31 grudnia 2022 r.**

KONIEC Z FINANSOWANIEM KREDYTU KONSUMENCKIEGO W DRODZE EMISJI OBLIGACJI

Zgodnie z treścią projektu, środki przeznaczone na udzielanie kredytów konsumenckich przez instytucje pożyczkowe **nie mogą pochodzić z emisji obligacji lub innych instrumentów dłużnych oraz ze źródeł nieudokumentowanych**. Jak wskazują w uzasadnieniu autorzy projektu, następstwem wprowadzenia systemowego nadzoru nad instytucjami pożyczkowymi jest **konieczność wprowadzenia gwarancji**, zgodnie z którymi środki przeznaczane na działalność objętą ustawą nie będą pochodzić z działalności polegającej na gromadzeniu środków pieniężnych innych osób fizycznych, osób prawnych lub jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej.

NOWE WARUNKI UDZIELANIA POŻYCZEK I KREDYTU KONSUMENCKIEGO

Jedną z najbardziej istotnych zmian jest propozycja **obniżenia limitu pozaodsetkowych kosztów kredytu konsumenckiego** oraz wprowadzenie takiego limitu dla wybranych pożyczek na gruncie kodeksu cywilnego.

Maksymalna wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu konsumenckiego dla kredytów o okresie spłaty nie krótszym niż 30 dni będzie wyliczana według zmodyfikowanego wzoru, stosowanego do tej pory na gruncie ustawy o kredycie konsumenckim. Dotychczasowo wykorzystywane w tym wzorze wartości 25% i 30% - zostaną zastąpione wartością 10%.

W praktyce oznacza to **obniżenie wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu konsumenckiego o ponad połowę**. Przykładowo, dla kredytu konsumenckiego udzielonego w wysokości 1000 zł na okres 45 dni, maksymalna wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu konsumenckiego zmniejszy się z kwoty ok. 287 złotych do wysokości ok. 113 złotych. Z kolei maksymalna wysokość pozaodsetkowych kosztów dla kredytów o okresie spłaty krótszym niż 30 dni będzie wyliczana według nowego wzoru, który w praktyce oznacza **ponad pięciokrotne obniżenie wartości tych kosztów** (do tej pory były one wyliczane w ten sam sposób, niezależnie od okresu kredytowania). Obowiązujące dotychczas ograniczenie wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu w całym okresie kredytowania do wysokości nieprzekraczającej całkowitej kwoty kredytu zostało w projekcie ustawy ograniczone do wysokości 45% całkowitej kwoty kredytu.

Istotnym novum dla wszystkich pożyczkodawców (nie tylko udzielających kredytu konsumenckiego) jest **wprowadzenie w kodeksie cywilnym definicji kosztów pozaodsetkowych**, które pożyczkodawca może pobrać od pożyczkobiorcy niezależnie od odsetek. Proponowana definicja **ma charakter zamknięty i obejmuje wyłącznie enumeratywnie w niej wymienione opłaty lub koszty**. W dalszej części proponowanych zmian do kodeksu cywilnego, ustawodawca (podobnie jak przy kredycie konsumenckim) wprowadza **limit kosztów pozaodsetkowych** dla umów pożyczek zawieranych z osobą fizyczną i niezwiązanych bezpośrednio z działalnością gospodarczą i zawodową tej osoby. Pozaodsetkowe koszty, w całym okresie spłaty takiej pożyczki, nie mogą przewyższyć 25% całkowitej wysokości pożyczki.

BADANIE ZDOLNOŚCI KREDYTOWEJ

Zgodnie z projektem ustawy każdy podmiot, który zamierza udzielić kredytu konsumenckiego, zobowiązany będzie do **odebrania od potencjalnego klienta oświadczenia o jego dochodach i wydatkach w zakresie, który ma umożliwić ocenę zdolności kredytowej klienta**. Choć samo zobowiązanie do dokonania oceny zdolności kredytowej klienta wynika już z obecnie obowiązujących przepisów, projekt ustawy narzuca określony sposób dokonywania tej oceny. W praktyce obrotu gospodarczego może to **utrudnić oferowanie produktów takich jak buy now pay later na dotychczasowych zasadach**, które, choć formalnie są objęte zakresem zastosowania ustawy o kredycie konsumenckim, to w świadomości konsumentów funkcjonują bardziej jako produkty funkcjonujące na pograniczu pożyczki i formy płatności (jako alternatywa karty kredytowej). Konieczność uzyskiwania oświadczeń klienta również przy powyższym produkcie może negatywnie odbić się na zainteresowaniu klientów tą formą finansowania.

PLANOWANE WEJŚCIE W ŻYCIE

Projekt ustawy został przyjęty przez Radę Ministrów 30 listopada br., co oznacza, że trafi teraz pod obrady Sejmu. Projekt ustawy zakłada **6-miesięczne vacatio legis**, z wyjątkiem przepisów dot. maksymalnej wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu konsumenckiego, nowych obowiązków w zakresie wysokości kapitału zakładowego, formy prawnej instytucji pożyczkowych oraz zakazu pozyskiwania środków na udzielenie kredytu konsumenckiego z m.in. obligacji, które wejdą w życie już po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia ustawy i przepisów dotyczących nadzoru nad instytucjami pożyczkowymi, które mają wejść w życie 1 stycznia 2023 roku.

Zapraszamy do kontaktu z naszymi prawnikami z zespołu rynków kapitałowych:

Agata Szczepańczyk-Piwek
radca prawny, counsel
mail:
agata.szczepanczyk-piwek@wkb.pl

Monika Obiegło
adwokat
mail:
monika.obieglo@wkb.pl

Agnieszka Bartolik
prawnik
mail:
agnieszka.bartolik@wkb.pl